

Folkehelsearbeidet har knapt kommet i gang

Kommunal Rapport 16.01.2020

Det er lite samarbeid om folkehelse mellom kommuner og fastleger. Det kommer fram i en ny rapport.

Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie ved NTNU har på oppdrag fra KS har sett nærmere på hvilke erfaringer fastlegene har med helsefremmende og forebyggende arbeid og hvilken plass har det i allmennpraksisen.

Forskerne har også undersøkt hvilke kontakt og erfaringer fastlegene har med kommunens folkehelsearbeid og hva som påvirker helsefremmende og forebyggende arbeid i allmennpraksis og i samarbeidet med kommunen negativt/positivt.

Dette er funnene:

- Det er et gap mellom de forventningene myndighetene har hatt til fastlegenes helsefremmende og forebyggende arbeid og den faktiske virksomheten.
- Myndighetene har lagt til rette for at fastlegene skal bidra til folkehelsearbeidet lokalt, men seks år etter at ny folkehelselov ble innført, har samarbeid mellom kommunene og fastlegene på dette feltet knapt kommet i gang.
- Organisering, strukturer og finansieringsordninger i primærhelsetjenesten går på flere måter i disfavør av helsefremmende og forebyggende arbeid.
- Fastlegene bruker mye tid på forebyggende legemiddelbehandling og pleie- og omsorgstjenester – tid som kunne vært brukt til helsefremming og annen forebygging.
- Fastlegene mangler kompetanse og ferdigheter innen helsefremming og forebygging.

Etterlyser felles forståelse

Ifølge rapporten viser internasjonal forskning at helsefremming og forebygging i allmennpraksis kan gi viktige bidrag til den samlede folkehelsen.

Både i forarbeidet til helse- og omsorgsloven, i to etterfølgende folkehelsemeldinger og i primærhelsetjenestemeldingen har myndighetene uttrykt tydelige mål om få til et større engasjement og deltakelse fra fastlegene i forebyggende og helsefremmende arbeid.

Det er forventninger om at helsetjenestene generelt skal bidra inn mot det bredt anlagte folkehelsearbeidet, samtidig som myndighetene også er tydelig på at andre virksomheter i kommunene må ta et langt større ansvar for folkehelsen enn det som har vært tilfelle tidligere.

Men myndighetenes mål er så langt ikke nådd.

– Seks år etter at ny folkehelselov ble innført, har samarbeid mellom kommunene og fastlegene på dette feltet knapt kommet i gang, heter det i rapporten.

Mens fastlegene mener kommunene i liten grad involverer legene i folkehelsearbeidet, virker kommunene lite opptatt av fastlegenes innsats og prioriteringer på feltet.

I rapporten etterlyses en felles forståelse av hva som inngår i begrepene forebygging, helsefremming og folkehelsearbeid, mangel på kunnskaper om arbeidsmetoder og oversikt over lokale tilbud.

Dagens finansieringsordning framstår også som hindringer for videre involvering og utvikling av fastlegerollen i folkehelsearbeidet, ifølge rapporten.

Vil ha nasjonal strategi

Forskerne konkluderer blant annet med at dersom man skal klare å drive helsefremmende og forebyggende arbeid i allmennpraksis, må kompetansen blant fastlegene bli vesentlig oppgradert.

– Det går i første rekke på kommunikative og pedagogiske ferdigheter. Dette bør inn i både grunnutdanningen og videreutdanningen, og slik også komme alle med behov for helsehjelp til gode, skriver forskerne i rapporten.

Det anbefales også at det utarbeides en nasjonal strategi for styrking av helsefremming og forebygging i allmennpraksis. Begrunnelsen for en nasjonal strategi er at tilretteleggingen og virkemidlene må koordineres. Fordeling av ansvar, oppgaver og finansiering er fragmentert og begrenser statens og kommunenes styringsmuligheter.

– En reorientering mot mer helsefremming og forebygging vil få innvirkning på andre oppgaver og vi mener at planleggingen og gjennomføring kan bli krevende om kommunene skal gjennomføre det hver for seg, heter det i rapporten.

Det pekes blant annet på nødvendigheten av å ha en omforent forståelse av hva fastlegene skal bruke tiden sin på og hvilke tjenestetilbud et legekontor bør kunne tilby.

Forskerne peker også på behovet for mer forskning på flere områder innen folkehelse dersom man skal lykkes.